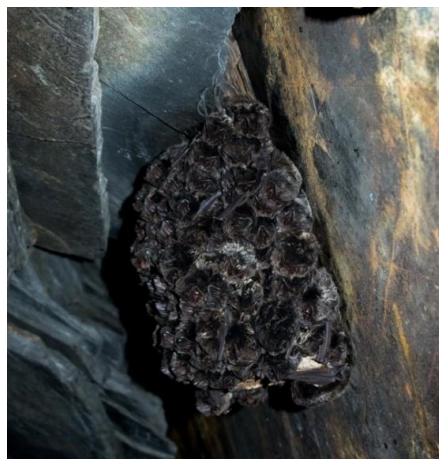

HISTORIE 2015

Zálužná 21.2.2015

Rekordní počty netopýrů na zimovišti v Nížkém Jeseníku

Únor- to je každoročně období kontrol na největších zimovištích netopýrů v Jeseníkách a Oderských vrších. Na jednom z nich, štolách nedaleko Vítkova, proběhla kontrola hibernantů v sobotu 21 února. A protože důl má několik pater, bylo třeba i hodně sčítatelů. Tentokrát nás bylo dokonce deset. To když si vzali na pomoc Honza a Vítka své družky- nespeleoložky. Nebylo nám jasné, zda se jich chtěli zbavit, když je nahnali do šachty na lano. Ale holky to zvládly skvěle.

Obrázek 1 Zimující kolonie netopýra černého

Pavel, Pepa, Kuba a Arnošt zatím kontrolovali nejspodnější patra. Vždy tam byly stovky zimujících netopýrů. Hlavně netopýrů černých. I více jak tisíc kusů. Jenže tentokrát, jsme byli více jak překvapeni. Klasty barbastel byly mnohem početnější a větší. Už hrubé součty říkaly, že jich bude více jak 2000 kusů. A bylo.

Když jsme to vše ve Vítkovské restauraci spočítali, bylo jich více jak 2500. Rekordní stav na zimovišti.

Zálužná 6.3.2015

Za dva týdny jsme se vrátili na naše největší zimoviště, nejen proto, aby se Pepa koukl, kde nechal krytku na objektiv, ale také nainstalovat do vstupní propásky na III. Patro spit a lano. Tak to nebyl problém, problém nastal, až Pepa s Honzou sestoupili k zatopeným chodbám. Při poslední kontrole nám stačily na průchod zatopenými chodbami atomkecky. Jen že, dnes jsme zjistili, že je vody po pás. Tak že, co dál, vzdát nebo do ledové vody. Rozhodujeme se hned. Do ledové vody. No kontrolovat zimoviště po pás mokří a promrzlí, žádná příjemnost. A zpátky zase přes ledovou vodu.... Příště už budeme vědět, že tady atomicky nestačí.

Obrázek 2 V doleZálužná

Do Black Hillu se nás vypravilo opravdu hodně. Podzemní grupa Kuba, Petr, Jirka, Radim přizvali na exkurzní sestup tři kamarády a „razící“ skupinu tvořili Pepa s Arnoštem.

Když se před třemi lety zavalil vstup na první patro, odkud jsme desítky let v pohodě slaňovali na spodní patra, tak jsme vystrojili k sestupu stěnu za mříží. To se nelíbí Pepovi a Arnoštovi a tak se rozhodli prokopat se na I. patro z bočního domu. Vlastně přes místo, které jsme před 20 lety zazdili. Místo, kde je třeba kopat je přímo pod stropem, ze kterého každé jaro padají břidlicové desky. Doufejme, že dnes nebudou. Prostor na kopání je hodně nízký a tak to šlo jen vleže. Metr široká stěna z desek břidlice a betonu – tu nerozbijeme, tak se pokusíme ji podkopat. A za hodinu kopání ji můžeme podlézt a jsme po několika letech na I. patře.

Obrazek 3 Otevírání původního vstupu do Black Hillu

Mezitím podzemní grupa začala pocítat na II a III patře zimující netopýry. Jako v posledních zimách, je jich hodně málo. A to jich zde bývalo i 600 kusů. Opravdu se jim v Black Hillu něco nelíbí. Že by časté návštěvy lidí?

Obrazek 4 Sestup na II. Patro v Černém dole

Z Kněhyně do Franc France

Ve středu 15. dubna Honza s kamarády vyrazil na kontrolu Kněhyňské jeskyně. Původní plán, že už je jaro a že autem vyjedou k jeskyni, nevyšel. Sněhu je tady ještě hodně a tak opět k jeskyni pěšky. Kontroly stavu netopýrů na konci zimy se stávají v beskydských jeskyních hodně zajímavé. Celou zimu jsme v Kněhyni pozorovali tak do stovky netopýrů velkých, a nyní na konci zimování je jich tady dvakrát tolik. A to už několik zim po sobě. Je jasné, že v Kněhyni jsou prostory, které dosud neznáme, ale které znají netopýři.

Ale co je potěšující, že téměř vymizely v Kněhyni na netopýrech příznaky WNS.

A hned v pátek 17. dubna se přemísťujeme do Tvrdkova. V sobotu ráno se u vstupu do dolu Franc Franc potkávají Pepa, Arnošt, Honza, Kuba a Radim. Dnes je cílem kontrola stavu nakažení WNS a natočení nějakých záběrů kolonie vrápenců.

Obrázek 5 K dolu Franc Franc

Vrápenci byli na svých místech a většina ještě v hibernačním stavu. U více jak stovky netopýrů brvitých jsme příznaky WNS neviděli, za to u dvacítky netopýrů velkých byli postiženi skoro všichni. Většinou již druhým stupněm rozšíření.

Obrázek 6 Kolonie Vrápenců malých a *Myotis emarginatus*

Na chatě v Tvrdkově se pak ještě připojil Kocour a Pavel a nebýt sněžení bylo večerní rožnění fajn. V neděli byl jediný cíl. Zbourat obří smrk, který rostl tak metr od chaty a který skácet lesáci neměli odvahu. Tak se toho ujal Kocour a za hodinu byl smrk bezpečně na zemi.

Kurz pro Bezpečnostně právní akademii 30.4-5.5.2015

Na konci dubna začal v Malých Svatoňovicích další kurz pro studenty Bezpečnostně právní akademie z Ostravy. Začali jej Honza, Pavel, Radim a Jirka a pak za nimi dorazili Pepa s Víťou, neboť studentů bylo letos čtyřicet. Na úvod jako každý rok uzly v tělocvičně, pak slaňování a výstupy po laně na cvičné věži báňské záchranky v Odolově, cvičná stěna v tělocvičně a jako zúročení všeho co se naučili skály, zvané Čížkovy kameny. Jsou dost daleko od Malých Svatoňovic, ale navigací Pavla jsem tam vyrazili. My auty a studenti pěšky. Pavel nás tak dobře vedl, že jsme brzy zabloudili a jen díky Kubovi doma na internetu, jsme skály našli. Počasí skvělé, studenti při chuti a instruktoři si též užívali. Kurz byl tento rok opravdu dobrý.

Obrázek 7 Před Pavlem klekne každá ženská

Obrázek 8 Tak to se jim líbí, když je holky objímají.

Obrázek 9 To vše je tam čekalo ...

Vrchol Hradisko (773 m n.m.) je součástí Pulčinské hornatiny, severně od obce Pulčín. Celý hřbet byl tektonicky postižen a následně přemodelován gravitačními pohyby. Vzniklo zde množství zejících rozsedlin, vypreparovaných pískovcových skalek, roklí mezi sesutými a zřícenými skalními bloky, stěnami z pískovců a slepenců. Výška těchto stěn dosahuje až 20 metrů. Mezi uvolněnými skalními bloky, rozšířenými rozsedlinami vznikla řada pseudokrasových jeskyní. Dosud jsou známy jeskyně Pod Kazatelnou, Pod Kazatelnou II, Hliněná jeskyně, jeskyně Lízinka, jeskyně Drápalovy důry. Oblast svahů Hradiska byl zčásti explorován, avšak jsou úseky, které dosud nebyly explodovány.

Obrázek 10 Pulčinské skály

Obrázek 12 Jedno z míst pro otvirkové práce

Obrázek 11 Viklan u Kazatelný.

Explorace západních svahů hřebene Hradisko proběhla 8. května a výsledkem bylo objevení několika zajímavých pseudozávrťů a úzkých zejících puklin mezi zaklíněnými pískovcovými bloky, kde by bylo možné realizovat otvirkové práce.

Na západním svahu ve výšce 600-630 m n.m., východně nad skalními útvary Pět kostelů, se táhne paralelně se svahem několik puklin, na kterých jsou vytvořeny jak terénní deprese, jejichž západní stěnu zčásti ohraničují skalní stěny a na dně jedné z nich je vytvořena jeskyně Hliněná. Na severním okraji nejjižněji položené deprese, se otevírá rozšiřující se puklina, dosud zavalená sutí a balvany, která by mohla komunikovat s podzemními prostory. Tady budeme muset se pokusit prokopat, místo vypadá hodně nadějně.

Další den jsme pokračovali na svazích hřebene Klenov, kde byly lokalizovány pouze drobné jeskynní sufózní formy. Pseudokrasové jeskyně, nebo povrchové formy indukující podzemní podzemní prostory nebyly objeveny. A pak byla provedena explorace severních svahů hřebene Štípa s řadou skalních výchozů (zv. Svantovítova skála). Žádné pseudokrasové podzemní tvary zde nebyly nalezeny.

Obrazek 14 Svantovítova skála

Obrazek 13 Klenov

Alpský traverz nad Odrou

Jako každý rok v červnu připravujeme pro děti i dospělé traverz nad řekou Odrou. Tentokrát tím nejhorším bylo vedro. Celý den ani mráček. Zájemců o překonání Odry vzdušnou cestou bylo o něco méně než v roce 2015, ale i tak jsme měli co dělat.

Nové explorace na Kněhyni

Když v zimě Eko běhal po svahu Kněhyně s dronem a něm zavěšenou termokamerou, objevil na svahu pod Kněhyňskou jeskyní místa, ze kterých stoupalo hodně tepla. Úplně nejvíce na celém JV svahu hřebenu. „Tak tam musí být nové jeskyně“, to jsme pevně věřili a jak zmizel z Kněhyně sníh, hned se tam také vypravili. Eko se hned v zimě o nějaké otvírky pokusil, ale nic neobjevil.

V neděli 14 června Pepa, Vít a Radim vyrazili na Kněhyni pokusit se o nový objev. Nejdříve na svahu západně od Kněhyňské jeskyně, kde nějaké nadějně lokality objevil vloni Pepa. A pak sto metrů níže pod Kněhyňskou jeskyní.

Obrazek 15 Otvírkové práce na JV svahu Kněhyně

Prudký svah pokrývají pole pískovcové suti a balvanů, spousta pískovcových bloků a skalek. Na mnoha místech z podzemí z úzkých puklin a otvorů je cítit výron velmi studeného vzduchu. I to svědčí o podzemních dutinách. Jen jak jsou veliké a jak se do nich prokopat. Otvíráme snad deset nadějných míst, ale vždy končíme v neprůlezných puklinách nebo mezi nakupenými balvany. Tady jsme žádné nové jeskyně neobjevili. Třeba příště a jinde

Obrazek 16 Otvírka K-2

Objevy nových jeskyní pod Hradiskem

V květnu lokalizoval Pepa na západním svahu vrcholu Hradisko v Javorníkách (v Pulčínské hornatině), zajímavé povrchové lokality v okolí Hliněné jeskyně, které napovídaly, že by zde mohly být v podzemí neznámé jeskyně.

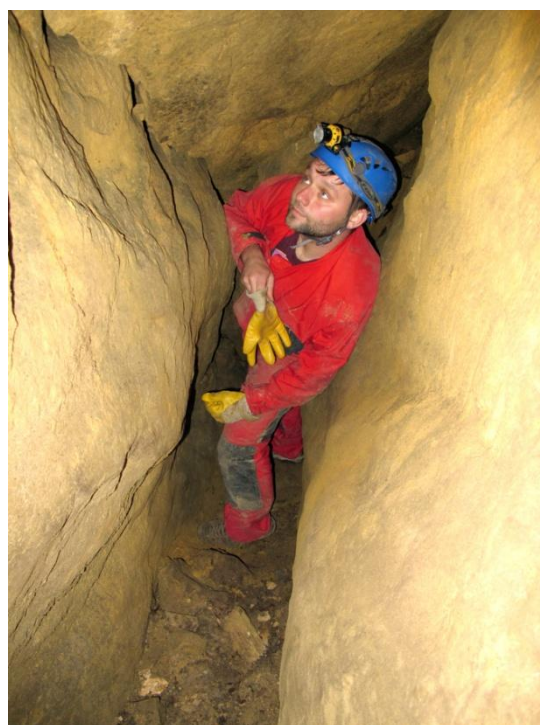
A tak 21 června vyrazili Pavel, Kuba, Pepa, Vašek, Jirka a Honza na Pulčín pokusit se někde prokopat. První objevitel byl Vašek, když odkopal hlínu a rozšířil malý otvor v zemi na průleznou velikost a za chvíli byl na dně vstupní čtyřmetrové propásky, na kterou navazovala krátká puklivo-rozsedlinová chodba. Jeskyni jsme pojmenovali Mikitova.

Obrázek 17 Objev Mikitovy jeskyně

Obrázek 18 Mikitova jeskyně

Vedle na dně malého pseudozávrtnu, se hodinu pokoušel prokopat do další jeskyně Pepa. Pak ale přišel Jirka, odhrnul pět metrů vedle trávu, odhodil několik kamenů a sutí a Honza se mohl spustit do dalšího objevu. Do jeskyně, která vedla přímo pod závrtnu, ve kterém marně kopal Pepa. Jeskyně dostala jméno „Jura“ a měla hloubku 4 metry. V dalším místě se pokoušeli prokopat do podzemí Kuba, Pavel a Honza. Ve skalnaté prohlubni, v rozsedlině mezi skalními bloky, která byla vyplněna většími pískovcovými kameny a sutí. Zalomenou, prudce klesající rozsedlinu jsme vyklidili do hloubky 2 metry, kde

v průniku do další vertikální prostory o šířce 25-30 cm bránily dalšímu průstupu větší zaklíněné, pískovcové bloky. Váha více jak 100 kilo a pěkně hluboko. Na to je už třeba techniku. Pavel poráží statný buk a jeho kmen s lanem slouží jako velká páka k vytažení balvanů z jeskyně. Několik jich vytahujeme, ale v podzemí v úzké rozsedlině jsou další, pěkně zaklíněné a nejdou uvázat. Marná naše snaha. Těž ta jeskyně dostala jméno „Marná II“.

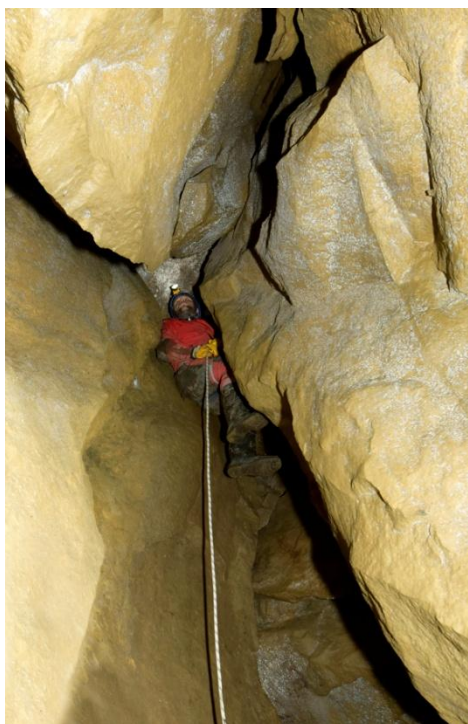

Obrazek 19 Jeskyně Jura

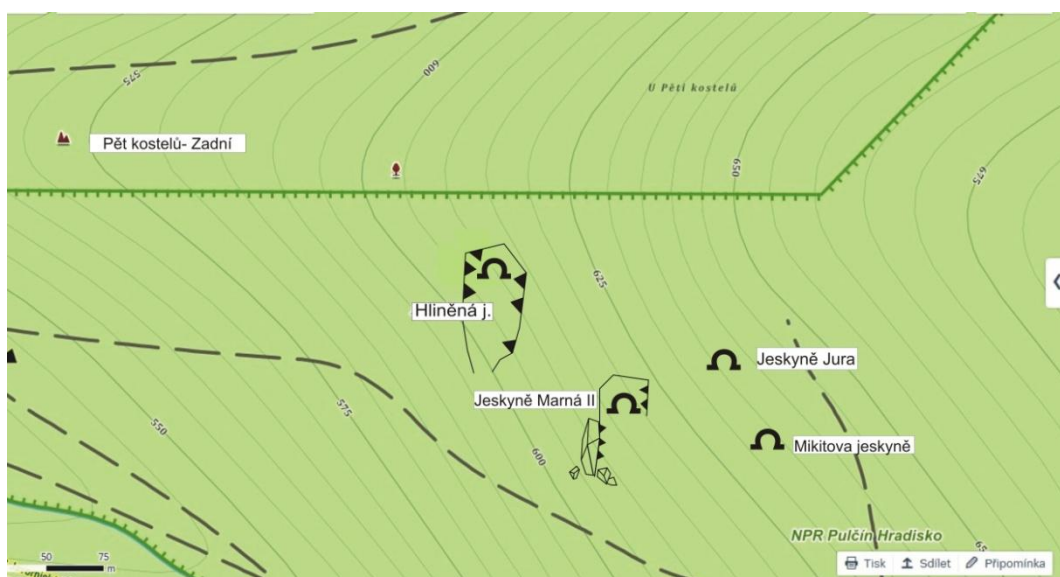

Obrazek 20 Pokusy o otevření jeskyně Marná II

Příští den se přímo z Vaškovy chaty přemísťujeme pod hřeben Kopce u Lidečka. Na Kopci je několik jeskyní, které jsme hodně dávno mapovali, ale mnozí v nich ještě nebyli. Sestupy do jeskyní Naděje a Kolonie hned využíváme ke kontrole stavu netopýrů. I když je zima dávno pryč v jeskyni Kolonie ještě vesele visí 20 vrápenců. Děláme ještě fotodokumentaci jeskyní a vše co jsme chtěli je hotovo.

Obrázek 21 Jeskyně Naděje

Obrázek 22 Lokalizace objevených jeskyní

Obrázek 23 vstup do jeskyně Slimrovka vlevo a Kolonie

Jak jsme nic neobjevili

1.7.2015

Plní očekávání objevů, vybaveni kopacím nářadím vyrazili Honza- Brepta, Radim, Pepa a Kuba Tomáš na Kněhyni. Výchozy studeného až ledového vzduchu ze vstupů do podzemí na JV svahu pod Kněhyňskou jeskyní, objeveném v minulých týdnech, dávaly naději, že bychom zde mohli objevit neznámé jeskynní prostory.

První prolongace začala ve vstupu, označeném K-2, kde se Pepa minulý týden prokopával do hloubky 2 metrů. Kýble suti a hlíny vytahujeme na povrch, ale žádná prostora se neotevřela. Ani drobné kamínky vhazované do puklin, nikam hluboko nepadají. Tady je to beznadějně.

Přecházíme k lokalitě K-3, kde i dnes vane z podzemí studený vzduch. I dnes je jeho teplota pouze $+2,1^{\circ}\text{C}$ a to je už léto. První se do kopání vrhá malý Kuba. „Musím objevit svou jeskyni“ a od kopačky se nadá odtrhnout. Nakonec jej střídáme, vytahujeme velké i malé balvany, suť a studený vzduch někde z podzemí přímo fouká. Ale i tady se nedaří kopáním ani vhazováním drobných kamínků do puklin objevit podzemní prostory. Studený vzduch vystupuje i z dalších spár a puklin v balvanitém svahu v okolí lokality K-3. Radim se snaží otevírat i další místa- též marně.

Obrazek 24 Otevřená lokalita K-3

A tak alespoň vystupujeme ke Kněhyňské jeskyni. Honza udělá odečty terčových měřidel a zbytek mapuje Liščí díru a Malou Kněhyňskou jeskyni.

A na konec Honza na jednom stromě porostlém choroši, vynalézá novou alpinistickou disciplínu, nazvanou vynálezcem „mushrooms climbing“. Cestu obtížnosti +4 si musel vyzkoušet i Kuba.

Obrazek 25 Mushrooms climbing

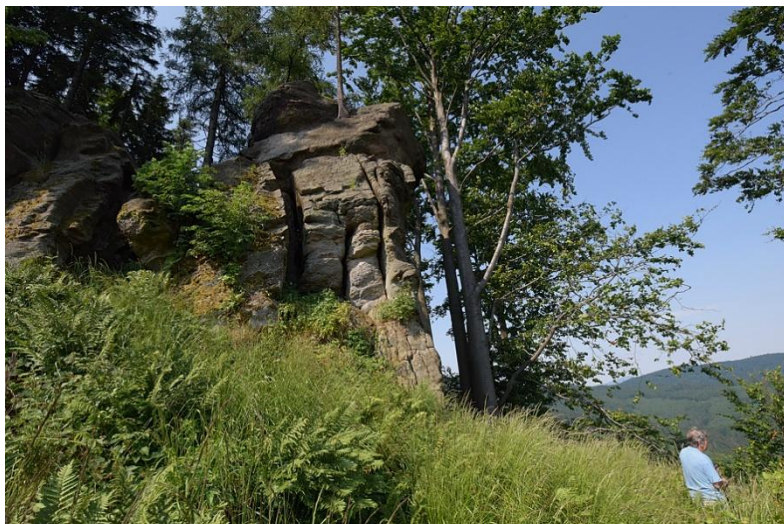
6.července

Když se na Kněhyni ani Záryjích nedaří objevit nic nového, musíme začít jinde, i tam kde jsme dosud moc jeskyně nehledali. Začínáme na kopcích okolo Dolní Lomné. Na svazích Úplazu máme sice jednu malou jeskyni, ale to zde prozatím vše. Začínáme na severních svazích Velkého Polomu, ale kromě skalních výchozů žádné jeskyně nenacházíme.

Obrazek 26 Skalní výchozy pod Velkým Polomem

Příští den na radu starousedlíků se vydáváme na vrchol zvaný „U Skály“. Vystupujeme na jeho vrchol ve vedru +32°C. Z vrcholu vystupuje skalní těleso vysoké 10 metrů a skály jsou i na západních svazích. Jsou tvořeny hrubozrnnými pískovci a vrstvami slepenců. Skalní těleso bylo vystaveno procesům intenzivního zvětrávání a původní pukliny byly postupně zvětšeny na skalní okna, dutiny a nevelké jeskyňky. Ty pseudokrasové formy vzniklé selektivním zvětráváním a suťními procesy jsou i na níže položených skalních blocích a skalních výchozech, které se většinou vyskytují na západní svahu hřebenu a asi 100 metrů pod jeho vrcholovou částí. Hledáme mezi skalními bloky na svazích hřebene nějaké větší podzemní prostoty, ale marně.

Obrazek 27 na hřebenu U Skály

Obrázek 28 Skalní těleso na hřebenu U Skály

Obrázek 29 Zvětrávací a sufózní tvary na hřebenu U Skály

Scházíme odpoledne zpátky do údolí a při obědě, když starousedlíkům popisujeme, kde jsme hledali, říkají nám, že jsme měli jít po hřebenu ještě dále a tam jsou další skalní formy. Stejně tak prý na svazích hřebene mezi Velkým a Malým Polomem. Tak máme program na příští akce.

..

Mapování a instalace žebříku v jeskyni Naděje

2. srpna

Když jsme při červnové kontrolní akci zjistili, že mapa jeskyně Naděje pod vrcholem Kopce kterou jsme udělali v roce 1991 dost liší od skutečnosti, vyrazil Pavel, Jirka, Pepa a Martin na hřeben, aby DistemX jeskyni přeměřili a udělali novou mapu.

A ještě něco.... V propasti -6 metru Pavel kdysi dávno nainstaloval vlastnoručně vyrobený nýt. Ale ten se nám vůbec nelíbil. Moc jsme mu nevěřili. A tak jsme raději do propasti nainstalovali pořádné kotvy a na nich umístili provazový žebřík. Snad v jeskyni vydrží a nebude se hodit někomu na zahradu.

Obrazek 30 Mapování jeskyně Naděje

Obrazek 32 Instalace žebříku v propasti -6m

Dokumentace „Valašského Poseidona“ alias Drápalových dŕ

Když Bobek v roce 2009 popsal „Drápalovy dŕy“ pod vrcholem Hradisko na Pulčíně a namaloval jejich plánec, hned jsme je nazvali „Valašský Poseidon“, neboť v mini rozměrech připomínal „systém jeskyní“ Poseidon v Adršpaško-Teplických skalách. Též mnoho vertikálních vstupů, a občas i nějaké podzemí. A tak 13 srpna vyrazili Pavel s Pepou, aby „Drápalovy dŕy“ prolezli a zdokumentovali.

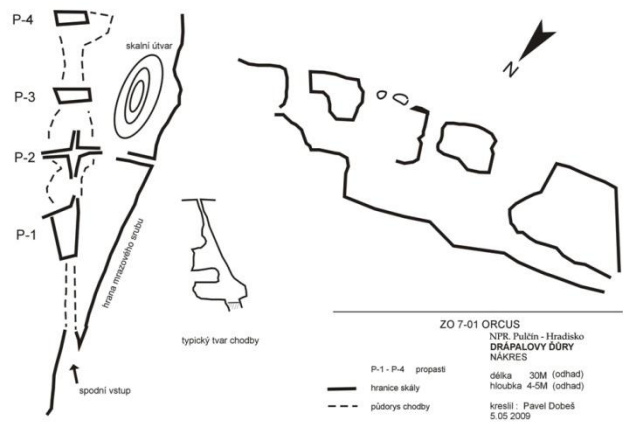
No jeskyně to je, stejně jako stovky obdobných jeskyní ve skalních městech Adršpachu, Teplic, Broumovska - i když, ty jsou mnohem rozsáhlejší.

Obrazek 32 Spodní vstup do Drápalových dŕ

Obrazek 33 Hlavní vstup do Drápalových dŕ

Obrazek 34 Podzemí „Valašského Poseidona“

Expedice España 2015

28.8 – 7.9.2015

Účast: Wagner Jo., Kotrla P., Szalai Jo.,

Za přijímající organizace:

El Soplao Roberto F.Garcia

Alfredo Argumosa Suárez ředitel El Soplao - Španělsko

Spekleoclub of Beziérs Francie : (SC Beziers and Avant-Monts) Michel Renda

First thanks

Alfredo Argumosa Suárez, Director cueva El Soplao

Muchas gracias nuevamente por la gran acogida y permiso de visitar su cueva El Soplao.

Formas de aragonita de la cueva son únicas y muy interesantes para nosotros.

Michel Renda, SC Beziers and Avant-Monts

Thank you for the excursion and the possibility to study famous aragonite forms in the cave Aven de Crozes.

29.8-30.8 Přeprava Bohumín-Vsetín- El Soplao (Španělsko)

Sedáme do mikrobusu Peugeot, bohatě naloženého i zásobami jídla a piva pro naše nové kamarády ve Španělsku a Francii (i když hojně toho spotřebovali cestou Joža s Pavlem) a vyrazíme na jih. Vše by bylo krásné, jen ty ceny za dálnice ve Francii. A to tam ještě náš mikrobus nepovažují za osobní auto jako všude jinde na světě a cena za kilometr dálnice vychází skoro na 4 koruny české. Nad nedělním ránem jsme u Bilbaa a na našem prvním cíli výpravy- břidlicových skalních výchozům na pobřeží Atlantiku u městečka Barrika (Winding Rocks in Barrika, Spain). Převrásněné vrstvy břidlic jsou na pobřeží kolmo postavené a měkčí vrstvy jsou odstraněny a vyplněny pískem. Na mořském dně při odlivu tvoří řadové, zvlněné, vystupující nízké skalní hřbety a hřebeny.

Mořskou erozí a abrazí obnažené kolmé skalní stěny zátoky jsou tvořeny pískovcovými a jílovcovými flyšovými formacemi. Dosahují výšky až 50 metrů a jsou ukázkou litologie pobřeží severozápadního Španělska.

Sestupujeme asi 100 metrů dolů k moři. Atlantik je rozbouřený a tak naše koupání se mění v poskakování ve vlnobití, které však využívají stovky místních nadšenců surfování. Za to ale můžeme obdivovat úžasnou vrstevnatost břidlicových skalních stěn.

Vystupujeme z břehů Atlantiku zpět na parkoviště, rozbalujeme balík čabajek a vyrážíme dál na jih, směrem jeskyně El Soplao. Díky navigaci, večer vyjíždíme do hor k areálu, ve kterém je vstup do jeskyně. Počasí se mění. Vítr, déšť a chlad. Naštěstí v mikrobuse máme 3 místa ke spaní.

31.8 Exkurze do jeskyně El Soplao.

Jeskyni El Soplao se podařilo objevit při dobývání stříbrných rud v horách nad městečkem La Cotera. Malá část jeskyně je v současnosti turisticky zpřístupněná. Jeskyně je vytvořena v dolomitech a je bohatě na stropech a stěnách vyplněná aragonitovými, heliktitovými formami. Exkurze do nepřístupných částech jeskyně jsou velmi vyjímečné a nám návštěvu umožnil ředitel jeskyně A.Suárez po shlédnutí materiálu o aragonitových formách v jeskyni Emine Bojir Chasar na Krymu, které jsme mu před konáním expedice poslali.

Ráno opět lijí. Snídáme v autě a jdeme do haly, kde je vstup do jeskyně, bar, prodejna...tam nás již očekává ředitel jeskyně a fotograf Roberto. Největší problém je jazyk. Ředitel Alfredo umí jen španělsky a Roberto něco anglicky. Prý ale půjde s námi do podzemí geolog a ten umí dobře anglicky.

Předáváme Alfredovi naše dárky a hlavně vzorky krystalů z Bojiru. Po kávě a buchtě jdeme pro overaly a všechno foto vybavení. Vedle vstupu do jeskyně jsou šatny, kde se převlékáme, balíme vše do transportních vaků a v doprovodu Roberta a geologa (který uměl anglicky asi jako my čínsky) jdeme do El Soplaa (v překladu to znamená Průvan).

Nejdříve nás Roberto provází nejzajímavějšími úseky jeskyně. Jenže jeskyně je všude plná miliony aragonitových forem. Stébelnaté a jehlicové krystaly, aragonitové heliktity a excentry nejrůznějších tvarů a velikostí. Neskutečné množství tvarů. Nevíme co dříve fotit a točit, na co se dívat. Ihned nás zaujala barva aragonitových forem. Většina z nich je pokryta tmavošedým až černým povlakem. Roberto nám tvrdí, že podle jejich analýz je to prach po střeleckých pracích při těžbě v dole. Nám se to ale nezdá, neboť černé vrstvy pozorujeme i uvnitř silných, sintrových kůr. (příští den nám ředitel Alfredo věnoval vzorky aragonitu a tak se nám třeba podaří u nás analyzovat černé povlaky). Postupně procházíme další části jeskyně.

Speleotémy jsou všude bohaté a různorodé. Bohatá je i klasická krápníková výzdoba barevně velmi odlišná. Sněhobílé krápníky se střídají s cihlově červenými. Je jasné, že se jedná o formy dvou generací. Ty staré byly v jedné části geneze v prostorách, které byly zaplaveny vodou, a červené bahno zabarvilo bílé krápníky. Po ústupu zaplavení pak vyrostla mladší generace již bílých krápníkových forem.

Z El Soplaa vycházíme až večer. Stále lijí a je pěkná zima. Loučíme se s Alfredem, Robertem i geologem (kterému jsme vnutili flašku kalvadosu, když ji nikdo jiný nechtěl přijmout) a míříme do baru na španělské pivo. Dost dobré, ale jen v malých třetinkách.

1.9 Po severozápadním pobřeží Španělska

Ráno nás opět budí déšť a zima. To snad není horké Španělsko. Dnešním cílem jsou krasové i pseudokrasové formy na skalnatém severním pobřeží a hlavně skalní útvary, nazývané **La playa de las Catedrales**, se skalními branami, mosty, jeskyněmi a roklinami vysokými až 32 metrů. Tyto tvary byly vytvořeny mořským příbojem, abraží a eroze v tenké vrstevnatých pobřežních břidlicových skalních masívech.

Místy přestává pršet a tak zastavujeme na několika geomorfologicky zajímavých místech. Zátoka Cuevas del Mar u vesnice Picones, ve které je několik krasových mostů a pobřežních jeskyní.

Až navečer dosahujeme pobřeží se skalními útvary Las Catedrales. Prší, je zima a přesto jsou parkoviště plná. Přírodní atrakci v létě navštěvuje až 30 000 lidí denně. Je příliv a tak skalní brány a mosty na pobřeží jsou z velké části pod vodou. Říkáme si, snad se ráno vyčásl a bude odliv a budeme se moci projít po pobřeží mezi skálami. Daří se nám najít super místo na přenocování. Po polední cestě zajíždíme až na břeh malé zátoky, která leží uprostřed skalního pobřeží.

2.9 Napříč Španělskem

Liják, vítr a chlad- to bylo celou noc a ráno bylo stejné. Čekáme na odliv. Občas vyběhneme na pláž, ze které moře pomalu ustupuje. V lijáku a větru se rychle vrátíme do Boxera. Je poledne o do úplného odlivu chybí ještě 4 hodiny. Nebe je dokola olovené a tak nasedáme do auta a vyjíždíme ze zátoky. Parkoviště i v tomto šíleném počasí jsou úplně plná. Ale my bereme kurz severo-východ a před námi je více jak 1000 kilometrů do La Salle - horského centra a základny francouzských speleologů z Béziers.

V dešti projíždíme Španělskem a hledáme neplacené dálnice. Kupodivu je jich zde dost. Silnice super, jen zde zcela chybí odpočívadla a benzínové stanice. Za šíleného lijáku zastavujeme na noc u zavřené benzínové pumpy v malém městečku, někde pod Pyrenejemi. Ještě, že máme v Boxeru tři „postele“.

3.9 Do La Salle

Ráno v dešti pokračujeme dále, směr Středozemní moře. Třeba tam bude sluníčko a spláchneme ze sebe několikadenní pot. Po cestě máme městečko La Pera s hradem Púbol, ve kterém žil a tvořil Galu Salvador Dalí. A tady na hodinku zastavujeme. A pak druhou půlhodinu na pláži. Konečně máme i slunce. Jedeme však dále. Do La Salle zbývá ještě pár set kilometrů.

Přijíždíme do podhůří přírodní parku Haut-Languedoc. Tam někde v horách je základna francouzských jeskyňářů a kromě navigace jiné informace nemáme. Z městečka Olargues vyjíždíme na horské kamenité cesty. Navigace nás zavádí hluboko do hor až na konec malé kamenné samoty. Cesta mezi domky se tak zužuje, že tudy má problém projet „maluch“ natož náš Boxer. Pavel vyráží pěšky na průzkum. Tak tudy cesta nevede. Vracíme se nad městečko a nyní bez navigace intuitivně najíždíme na další horskou cestu. Jedeme dlouho po svazích a hřebenech až se najednou chytá naše navigace a ukazuje další směr. Už se stmívá, když dorážíme k několika v horách ztracených kamenným budovám. Centrum a kemp speleologů a v něm nás již očekává náš nový kamarád Michel Renda. Velmi známý speleolog, jeskynní fotograf a odborník, který se zabývá aragonitovými formami. Není tu sám. Se svou manželkou a velkou skupinou německých speleologů.

Všichni právě usadají k večeři a my hned na stůl servírujeme několik dvoulitrových petek s moravským bílým. Co na to naši noví kamarádi řeknou. A řekli. Prý dost dobré. Též rychle mizelo.

4.9 Do jeskyně Aven de Crozes

Jeskyňi jsme znali z fotografií, hlavně Michela. Dostat se do ní – to je veliké štěstí. Klíčem pro nás byly fotografie a film o naší Emine Bojich Chasar Nižni, které jsme Michelovi poslali. Věděli jsme, že v podzemí jsou úžasné aragonitové speleotémy, dokonce i modré barvy. Ale co jsme viděli, překonalo naše představy.

Ráno vyrážíme z Michele ze základny a asi po půlhodině jsme před nenápadným vstupem, který kluci před 20 lety objevili na kontaktu vápenců a břidlic. Vstup je uvnitř chráněn ocelovým trezorovým uzávěrem. Za nimi začíná systém velmi úzkých vertikál a plazivek až do hloubky 124 metrů. Po hodině plazení většinou jeskyňáři prokopanými místy se otevírá první prostorný dóm, s červenými, bahnem pokrytými stěnami. A na nich sněhobílé shluky aragonitové výzdoby, heliktitů, stébelnatých forem... Studujeme jejich tvary a Michel nám překvapuje výsledky analýz a výzkumů geneze těchto tvarů. Na stropěch nám ukazuje malé bílé flíčky na hliněných nánosech. Vysvětluje, že to jsou „hnízdá“ bakterií, které se zde v podzemí „živí“ sírany a tvoří pak aragonitové formy. Dokonce, že emitují jakési feromony, které pak vzájemně bakterie přitahují a vytvářejí aragonitové formy ve tvaru uzavřených křivek. Dost fantastické, ale Michel říká, že to mají prokázáno.

Hned v dalším domě zíráme ještě více. Na stěnách jsou aragonitové speleotémy modré barvy. Bohaté aragonitové formy jsou i v dalších chodbách a domech. Lépe než popis vypovídají fotografie.

Navečer vystupujeme opět plazivými na povrch a ptáme se Michela, zde ještě pokračuje prolongace jeskyně. Říká, že je to už nyní velmi obtížné. Dosáhnout koncového místa jeskyně dlouhé 7 km, znamená 6 hodin průniku.

Dnes večer kemp v La Salle končí. Zítra odjíždějí Němci, Michel i my a tak se musí konat závěrečný „banket“. Samozřejmě vytahujeme další petky moravského bílého, becherovku a holky chystají společně kuskus.

5.9 Do jeskyně De Clamouse

Na poslední den výpravy nám Michel domluvil exkurzi do jeskyně De Clamouse. Další lokalita, bohatá na aragonitové formy. Tentokrát v jurských vápencích, tedy stejných jako na Krymu. Sjíždíme do údolí z La Salle jinými horskými, nelehce sjízdnými cestami a trochu bloudíme. No díky navigaci se orientujeme a za tři hodiny jízdy mezi horami a vinicemi přijíždíme k jeskyni De Clamouse. Přejíždíme nad hlubokým krasovým kaňonem a u vstupu hledáme našeho průvodce. Jeskyně je zpřístupněna pro turisty a my jdeme s jednou z výprav. Opravdu nejvýše položené jeskynní domy jsou plné nejrůznějších aragonitových forem. Zvláště jehlicové a stébelnaté krystaly nám hodně připomínají ty v Emine Bojir Chasar. Dokonce, se s našim průvodcem shodujeme na jejich genezi.

Nyní je už před námi více jak 2000 kilometrů cesty domů. Přemýšlíme jestli platit drahé francouzské dálnice, nebo se tři dny motat po okresních silnicích Francie a nakonec vítězí třetí varianta- koupíme švýcarskou dálniční známku a můžeme být doma příští večer. A také se tak stalo. V lijáku jsme v neděli večer ve Vsetíně.

Čatyr Dag 2015

Termín: 3-11.10.2015

Účastníci: Josef Wagner, Jiří Antonín, Pavel Kotrla, Luděk Látal, Bohuslav Koutecký, Jakub Wagner

Maxim Kozlov, Sergey Tatartsev, (členové KSS- Kontrolno spasatel'naja služba)

Alexander Kozlov ml., a 3 členové simferopolského speleologického klubu

Na Ukrajině to stále vře, cesta autem není vůbec bezpečná, tím spíše, že vjezd na Krym už několik dní blokují Tataři a Ukrajinci a prý nepouštějí na Krym žádná auta. (Jak jsme se pak dozvěděli na Krymu, blokují jen kamiony s potravinami) a tak opět volíme leteckou cestu.

Saša nám sice poslal oficiální pozvání, ale to ruské ambasádě nestačilo. Prý jeho firma Onyxtur nemá oprávnění zvát cizince. Jenže u nás je plno podnikatelů, kteří za patřičný úplatek pozvání zařídí. Tak že máme víza a můžeme startovat. Už v letadle si říkáme, kdo a kde nás vlastně v Rusku zaregistruje, když víme, že registrace je povinná.

Po přistání v Moskvě procházíme celnicí a dostáváme už vyplněnou a potvrzenou registrační kartu, kterou musíme odevzdat při odjezdu z Ruska. Prý jsme byli ubytováni v nějakém hotelu v Moskvě a v Simferopolu. Jen kroutíme hlavami.

V sobotu večer přistáváme v Simferopolu. Vyzvedneme batohy, které v pořádku dorazily a venku vyhlížíme mladého Sašu s autem, který měl pro nás přijet. Běháme okolo letiště a Saša nikde. Mobily nám tady samozřejmě nefungují, neboť evropští operátoři všechny sítě tady blokují. Nikomu se nedovoláme. Ale najednou se ze tmy ozývá: „Privjet Josef, ty opjat na Krymu?“. Náhodně nás zachraňuje jeden ze Sášových pracovníků, který poznává Pepu a volá Sašovi. Za chvíli pro nás přijíždí mikrobús a syn Sáše a jedeme do města do Onyxu. Přivítání s přáteli, přebalení batohů, upřesnění programu výpravy, doplnění zásob koňaku a portvejnu, a ještě v noci jedeme směr plato Čatyr Dag.

Nemáme žádné zásoby a tak cestou zastavujeme v jednom ze supermarketů. Je plně vším zásoben a naplňujeme potravinami tři nákupní vozíky. Nejvíce jsme ale šokováni při placení, když po nás chce pokladník, ruble v hodnotě asi našich 1500 korun českých. No u nás bychom platili minimálně dva krát víc. Cestou koukáme i na ceny benzínu. Asi 10 korun za litr. Neskutečné. Jenže později se dovídáme, jaký je tady průměrný plat. 3000 korun českých. Ještě v noci vyjíždíme na plato, na základnu u jeskyně Emine Bojir Chasar. A samozřejmě den zakončujeme degustací portvejnu.

Neděle 4 října

Hned ráno balíme do vaků statívy, kamery, světla a vyrážíme do jeskyně Emine Bojir Chasar- do části Nižni, kterou se Saša, po domluvě s Pepou opět po 5 letech rozhodl otevřít. Cílů je pro tuto expedici několik. Natočit nový film o uzavřeném „Bojiru Nižněm“ – to byl náš hlavní cíl, provést novu mapu celé jeskyně za pomoci DistaX (na což měl Pavel zaškolit krymské kolegy) a pokusit se o exploraci koncových bodů Nižní části. To čekalo mladého Sašu Kozlova s kamarády.

Transportujeme video výbavu přes nově otevřený průlez do „Nižneho Bojiru“ až do „Domu krystalů“ a tady začínáme natáčení. Zatím jen při našich aku- reflektorech, neboť naše Sašova podpůrné družstvo prozatím nestačilo kabely a LED reflektory v podzemí natáhnout.

Jak jsme brzy zjistili, hlavní problém bude naučit naše herecké hvězdy Kocoura, Jirku a Kubu „hrát jeskyňáře“. Brzy pochopili, proč v Hollywoodu se točí každý záběr deset krát. No naštěstí krystaly obalené krápníky a krystalové trsy sen tváří stále skvěle, tak nějaký filmový materiál se daří pořídit. Kocour s Kubou ještě vystrojují obě propasti na nejnižší patra jeskyně a můžeme zpět na povrch. Samozřejmě hned, ještě v overalech, do baru na pivo.

Pondělí 5 října

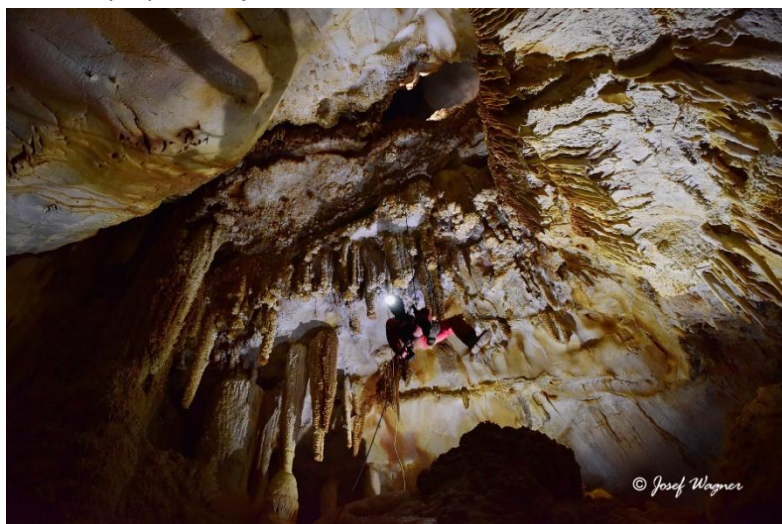
Ráno se stáváme elektrikáři a chystáme si napojení tří LED reflektorů a pomáháme Sašově družstvu natahovat kabely pod propasti z Dómu krystalů.

Provizanták expedice Jirka samozřejmě kromě tyčky salámu balí do vaku láhev portvejnu, neboť v podzemí je zima. Dnes sestupujeme bez Pavla, který čeká na povrchu na mapovací skupinu, kterou tvořili jeskyňáři z KSS (Kontrolno spasatel'naja služba Russkoy federacii, obdoba naší Horské služby). Krym už není Ukrajina

a podle ruských zákonů musí být přítomni při konání mezinárodní expedice členové KSS. A tak to Sáša vyřešil po svém. Prostě přizval své kamarády.

Natáčíme sestup propastí a dále natahujeme asi 300 metrů kabelů plazivkami i velkými dómy až do Jezerního sálu, kam transportujeme stativy a video-techniku. Tady zakládáme podzemní bázi na příštích několik dní. Tady začínají ty nejzajímavější, nejkrásnější a na krystaly nejbohatší partie jeskyně. Instalujeme reflektory a pokračujeme v natáčení.

Končíme pozdě odpoledne a vystupujeme plazivými a nevelkými vertikálami až ke vstupnímu otvoru do „Nižneho Bojiru“ a pak nás čeká 200 schodů turisticky přístupnou částí jeskyně na povrch. Automaticky do baru, kde už nás holky čekají s vychlazeným pivem.

Úterý 6 října

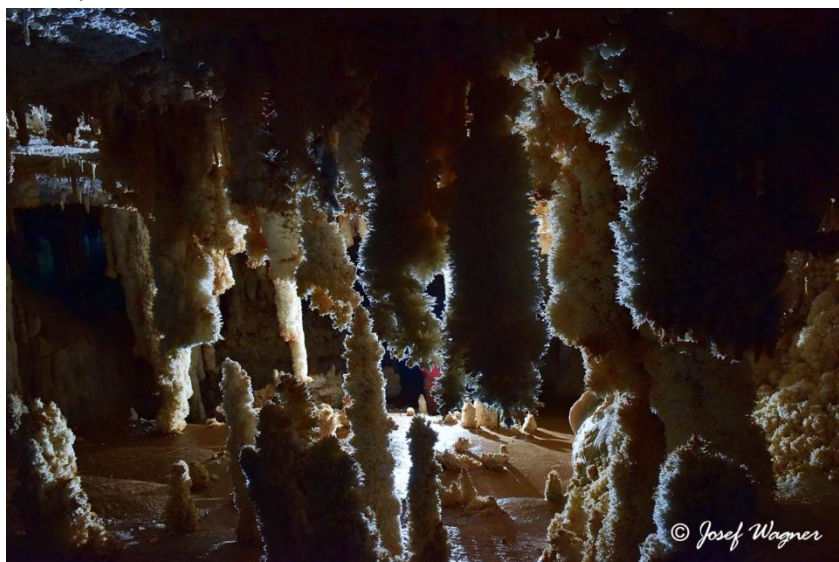
Po třetí sestupujeme do podzemí. Tentokrátě přímo do Jezerního sálu. Natáčení začínáme na skalní terase v sále Nokturno, největší podzemní prostoře jeskyně, vysoké 40 metrů, dlouhé 80 metrů a široké 50 metrů. Skalní terasa, kterou nazýváme „Balkon“, je hustě vyplněna lesem stalaktitů a stalagmitů, které jsou tvořeny trsy bílých kalcitových a aragonitových krystalů. Miliony stébelnatých krystalů, dlouhých až 10 centimetrů, hustě vyrůstají do všech směrů z tenkých stalaktitových hůlek a na koncích jsou pokryty průsvitnými jehlicovými a vlasovými krystaly.

Pokračujeme v Nokturnu, jenže nasvítit celý dóm je nemožné. Tady nás také dohání Pavel s mapovací skupinou. Dost dlouho jim trvalo, než pochopili, že při mapování DistemX nemohou mít na sobě žádné

železo. Dohání nás i podpůrné družstvo mladého Saše (syn Saše Kozlova, jeho budoucího dědice panství Onyxu i jeskyní) a s nimi transportujeme kabely i světla až do Sálu Červených máků.

Dokumentujeme další úžasné krystalické formy v Mléčné chodbě, kde sloupy obrostlé krystaly spojují dno jeskyně s jejím stropem a dosahují výšky až pěti metrů. Krystaly v mocných vrstvách pokrývají všechny stěny a jejich tvary místy připomínají ledovou jinovatku, jinde bohaté květy chryzantém, hlavice kvěťáku či trsy mořských korálů.

Venku ještě svítí slunce, když vylézáme na povrch a s pivem v ruce v overalech poleháváme před barem, zatím co na nás zvědavě koukají turisté- návštěvníci jeskyně. Pro ně jsme i atrakcí, když v podzemí vylézáme na prohlídkovou trasu z malého otvoru mezi krápníky. Večer přenášíme data i Dista do notebooku a zkusíme orientačně tvořit polygonovou mapu jeskyně. No mají tam kluci hodně nepřesností, které musí přeměřit.

Středa 7 října

V plném složení sestupujeme přímo do sálu Nokturno.

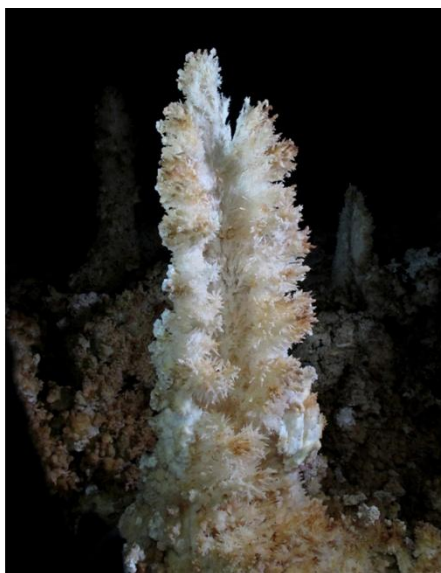
Z Nokturna vybíhá vzhůru široká prostorná chodba, která nese příhodné pojmenování : „Salomový kopec“. Chodba je zakončena domem Svobody, kterému vévodí nevelký stalagmit, nazývaný socha Svobody. Krápník opravdu trochu tuto sochu připomíná. Dom je opět vyplněn krápníky pokrytými kalcitovými

krystaly a heliktity. Nejkrásnější je však nevelký „Heliktitový dóm“, do kterého vede krátká plazivka pod stropem. Je vyplněn úžasným množstvím heliktitů všech tvarů a velikostí.

Abychom nemuseli transportovat kamery na povrch a zpět, nechali jsme je v Nokturno. A to byla chyba. Hodinu musíme čekat, než se nám odrosí objektiv a můžeme pokračovat natáčení.

Čas čekání využíváme na podrobný průzkum středu sálu Nokturna. Nikdy jsme se tady moc nepohybovali, neboť dno je vyplněno krystaly a šlapat po nich- to je hřích. Dnes při reflektorech ale zjišťujeme, že uprostřed sálu je velká skupina zvláštních stalagmitů, které jsme nazvali „krystalovými stalagmity“. Útvar je uvnitř dutý a krystaly jakoby!!!! vznikaly na nějakém stalagmitu, který časem „zmizel“, takže je nyní útvar uvnitř dutý a jen krystaly zůstaly. Těchto forem (dutých krystalových stalagmitů) jsou zde desítky a v žádné jsme nenašli „uvnitř“ nějaký krápník. Některé jsou čistě bílé, (ty jsme našli na vyšší úrovni než je dno dómu), ale většina na dně dómu je okrově zbarvené (s různými barevnými odstíny). Další rarita a záhada „Nižného Bojiru“.

Dokončujeme ještě filmování v Nokturnu a v Mléčné chodbě a hodně pozdě zahajujeme výstup na povrch. Pod propastí z Dómu krystalů je ve stěně nevelký otvor, za kterým už mnoho let pozorujeme neznámou vodou zatopenou prostor. Až do dnes se nikomu do vody nechtělo. Včera ale do jezera dal malý Šáša několik hadic a začali jezero vypouštět. Při výstupu zjišťujeme, že hladina vody klesla tak o půl metru a že se otevřely nové prostory. Voda je sice hodně hluboká, ale po stěně by se dalo nad hladinou při troše štěstí projít. První to zkouší Pepa a kromě a nabírá vodu jen do gumáků. Za ním pronikají do nových prostor i

ostatní. Chodby jsou stále ještě zaplaveny a prozatím končí po dvaceti metrech sifonem. Tady to bude chtít vypustit ještě více vody a nebo se potopit. To necháváme na příště.

Na povrch vystupujeme až za tmy a všichni už na nás čekají. Dnes je pro všechny připravena společná večeře. Saša nechal zaříznout berana a v kuchyni v baru z něho připravili šurpu. Tatarský pokrm- něco jako polévka se zeleninou a kusy skopového. Opravdu vynikající. Saša nám poslal i nové zásoby portveju a sušené ryby a večerní program byl jasný.

Čtvrtek 8 října

Dnes nás čeká natáčení v nejvzdálenějších částech jeskyně v sálu Červených máků a sále „Dvacetiletí Simferopolské sekce speleologů“. Po včerejší zkušenosti jsme již kamery vytáhli na povrch. Transport s výzbrojí do místa natáčení nyní už trvá více jako hodinu.

Sál Červených máků, to je zcela jiná jeskyně. Zatím co všechny ostatní prostory jsou bílé a plné bílých krystalických forem, v sále Červených máků jsou krápníky, krystaly i celý dóm v červených barvách všech odstínů.

V okně pod stropem dómu ve výšce dvaceti metrů byly jako poslední objeveny prostory, kterým vévodí „Sál dvacetiletí Simferopolské sekce speleologů“. Končíme dokumentaci a vše transportujeme do této části jeskyně. Do „Sálu 20 let SSS“ vede úzká plazivka, která byla proražena v krápníkové výzdobě. Za ní se otevírá jeskynní dóm z úžasnými krystalickými formami, vytvořenými přímo nad vodním jezírkem. Pohádkové aragonitové a kalcitové speleotémy.

Končíme filmovou dokumentaci a začínáme retransport materiálu na povrch. Jako vždy se zastávkou na pivo v baru u vstupu do jeskyně. Dnes je ale zima a tak pivo měníme za svařák. Jdeme na základnu kontrolovat filmové nahrávky a pokračujeme také ve zpracování podkladů mapování, které nám dodává mapovací družstvo. Mapa se pomalu kompletuje. Ale dnešní filmové záznamy mají barevný posun. Sál Červených máků vypadá na nich hodně vybledle. Zítra jsme chtěli mít volno na procházku po platu, ale musíme znova až na konec jeskyně.

Pátek 9 října

Poslední den na platu. Zatímco Kuba s Pepou začínají tvořit ze stovek záměrů, které dodalo mapovací družstvo, polygonové pořady jeskyně, Luděk s ostatními opět sestupují až do „Sálu Červených máků“, aby zopakovali filmové záběry. Při velmi studeném světle LED reflektorů doladit na kameře reálné barvy, není vůbec jednoduché.

Začínáme brzy ráno, abychom na oběd už měli i trochu času na plato. Opravdu po jedné hodině jsou kluci zpátky na povrchu a můžeme vyrazit na okraj platu. Dnes máme objednané i sprchování na Sašově turistické základně, která je asi kilometr od jeskyně Emine Bojir Chasar. Po týdnu můžeme spláchnout pot a bláto.

Pozdě večer vystupuje z podzemí i mapovací družstvo s posledními výsledky. Přetahujeme data z DistaX do notebooku a upřesňujeme dlouho do noci naměřené údaje.

Sobota 10 října

Vše balíme, nakládáme do Transportéra a přemísťujeme se do Simferopolu. Přisedá k nám Saša a jedeme do jeho centra u městečka Kače, zakončit expedici. Nejdříve ještě zastávka v Bachčisaraji, prohlídka Zlaté studny (jeden z Sašových objevů), oběd v tatarské restauraci a pak k moři do Káče. Zatím co si všichni prohlíželi pamětihodnosti Bachčisaraje, Pepa nakupuje v místním „vinzavodě“ pro všechny portvejny a koňaky, abychom v Česku mohli vzpomínat na Krym.

V noci byl už na Čtyr Dagu mráz, ale my věříme, že se ještě v Černém moři vykoupeme. Tím spíše, že musíme vyprat zabahněné overaly. A také se tak stalo. Voda byla teplejší než vzduch a plavání v overalu je naše oblíbená disciplína.

Večer končíme jak jinak, než u portvejny, hrnců čerstvých mušlí, které přivezli sašovi kamarádi od námořnictva a spoustě, dobrot, které nám hospodyně připravila.

Neděle 11 října

Přímo z Káče jedeme na letiště v Simferopolu. Odbavujeme batohy i sebe a přes Moskvu (kde na letišti u okýnka celnice odevzdáváme vyplněné registrační lístky), v pohodě a bez problémů vysedáme odpoledne na letišti v Praze. Jen když čeští celníci vyzvídali, zda vezeme z Ruska vodku či cigarety, Kocour jen prohodil: „Jo, ale málo“.

Zamčení Kněhyně

Netopýři přilétají na svá zimoviště v Beskydách, ale bohužel jako by s koncem roku přilétaly do jeskyní i davy nezvaných návštěvníků. Minulou sobotu jen v Kněhyni byli tři skupiny „dobrodruhů“! I proto jsme dnes jeskyni uzamkli řetězem a zámek. Otázka jak dlouho vydrží. Snad zabrání rušení netopýřů na jejich zimovišti. Do Kněhyňské jeskyně s námi sestoupil i Arnošt, a to mu bylo 82 let. Až mi bude tolik let (jestli), chtěl bych také ještě tak „jeskyňařit“.

Jako každý rok v prosinci začínáme kontroly stavů zimujících netopýřů v jeskyních Moravsko-slezských Beskyd a starých důlních dílech Oderských vrchů a Jeseníků. A hned v některých lokalitách byly stavy hibernantů rekordní. V dole Rejvív III v Jeseníkách zjistili Honza, Radim a Pepa nejvyšší stavy netopýřů za 30 let, v Kněhyňské jeskyni napočítal Martin už na počátku hibernančního období jen vrápců na 200 kusů (nejvíce v historii) a ve štolě Stdánka u Jakartovic Pepa s Arnoštem objevili více jak 160 hibernantů a to je desetinásobek běžných stavů.

obrázek 31 Klastry zimujících netopýřů vousatých ve štolě

Stdánka Jakartovice

V Jeseníkách se nám podařilo lokalizovat další stará důlní díla u Rejvízu (Brutus dorní a Brutus dolní, ale jako zimoviště netopýrů neslouží.

Obrázek 32 Vstup do štol Brutus horní